

Kowno bez przesady

Stolica bez tradycji

Kto znał Kowno przed wojną, lub chociażby tylko przed dwunastu laty, a po tym je stracił z oczu — ten dzisiaj, jak to mówią — „nie poznałby“ tego miasta. Różnica jest ogromna — zwłaszcza w wyglądzie zewnętrznym.

Główne ulice wszystkie asfaltowane lub wyłożone kostką. Nadaje to miastu wygląd schludności i czystości, a nawet jedno z pism litewskich przed paru tygodniami pisało z rozradowa-

nym ludzi, co w Kownie. Pełen literat litewski, charakteryzując kowieńskie społeczeństwo, powiedział, że „inteligencja zbyt polubiła angielski kostium, by mogła się zainteresować czymś głębszym“. Jest w tej charakterystyce ogromna wnikiwość.

GLÓD PAMIĄTEK

Rzadko gdzie w Europie można się natknąć na tak wyraźny brak jakichkolwiek zabytków historycznych i pamiątek narodowych

poliskim napisem; jakiś polski napis na obrazie; polski napis na grobowcu o historycznym znaczeniu; na każdym kroku spotyka się z jakimś polskim nazwiskiem. Małżeńsko bliska styczność z polskością widać na każdym kącie — słyszy ją w polskiej mowie „obszarników“, którzy już od dawna przestali być Litwinami. Przypuszczam również, że zdaje sobie doskonale sprawę z tego, że obecna litewska kultura, z której jest tak dumny, wyrosła z chłopstwa, jest typowo chłopską i dużo wody w Niemnie upłynie, zanim swoim poziomem dorówna cywilizacji polskiej, do której odnosi się z zawistną pogardą, przy każdej okazji wyzywając analogie o charakterze... spółdzielczo - gospodarczym.

NOWE PAMIĄTKI

Więc też tworzy się nowe pamiątki, na gwałt się robi bohaterów narodowych i na gwałt zacierają się skrzętnie te rzeczywiście, stare pamiątki historyczne, dowodzące wpływów polskich. Przede wszystkim są zacierane wszelkie napisy w języku polskim tam, gdzie to można zrobić — zwłaszcza w kościołach, gdzie się zachowało najwięcej tego rodzaju dowodów. Człowiek, który przez dłuższy czas pomieszka w Litwie i zetknie się z istotą pra-

cy nad budową własnej, litewskiej kultury, przekona się, że jednym z momentów, mających się najwydatniej przyczynić do jej budowy, jest niszczenie polskości. Więc też niszczy się wszędzie jej ślady, metodycznie i systematycznie — od zrujnowania materialnego najsilniejszego czynnika polskości — ziemiaństwa — przez przeprowadzenie wyłączenia ziemi, do ustawy prasowej, ustawy o szkolnictwie i ustawy o stowarzyszeniach.

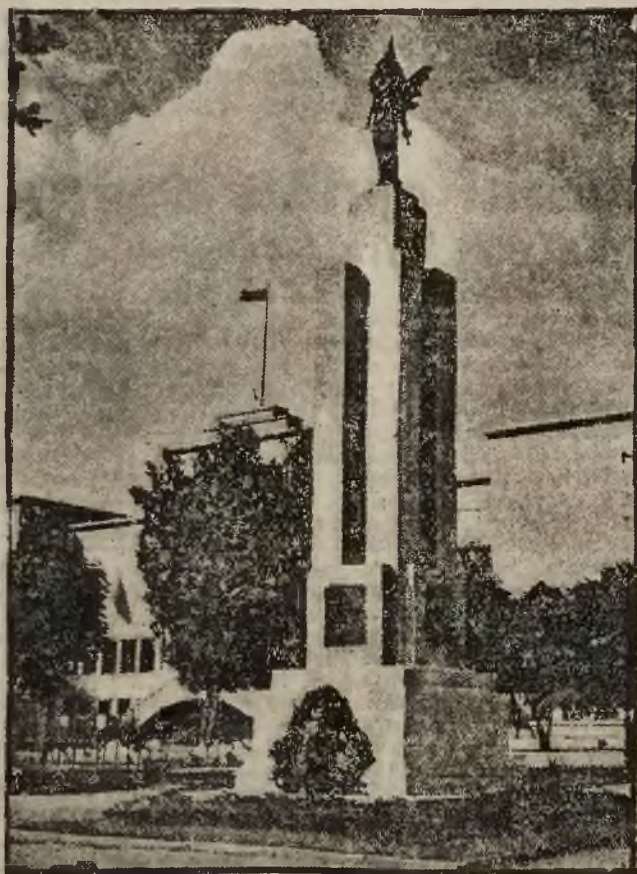
Cale tomy można by pisać o tym odcinku polsko - litewskich stosunków — i nigdy by nie zbierało tematów.

WPŁYWY NIEMCZYŹNY

Na tych gruzach rzeczy starych, które Litwin czyni sobie obcymi, buduje on rzeczy nowe. Trzeba przyznać, że w wielu dziedzinach zrobiło się już bardzo dużo. Zwłaszcza dużo się zrobiło w zakresie kultury materialnej. Strona moralna pozostawiła dużo do życzenia. Jest w niej coś niby z niemieczyzny — a przede wszystkim chłopski prymitywizm, który na wszystkim kładzie swoje piętno.

Kowno — nowe miasto — wśród stolic europejskich jest typowym nuworyszem, zwłaszcza ze strony moralnej.

Wojciech Koscecki

POMNIK WOLNOŚCI W KOWNIE

niem, że „Kowno staje się coraz mniej zaplute“.

Nowoczesne domy (choć na ogół budownictwo litewskie pozostaje daleko w tyle nie tylko za budownictwem polskim, ale nawet za niemieckim) rosną jak rzęby po deszczu. Mimo to jednak sprawa mieszkaniowa nie została jeszcze w Kownie rozwiązana. O mieszkaniu jest bardzo trudno i poci się za nie bardzo wysokie ceny (czteropokojowe mieszkanie w śródmieściu, w nowoczesnym domu, kosztuje ok. 450 zł. miesięcznie). Miasto posiada wygląd nowitki, i może dlatego dosyć charakterystyczny. Gdy się je obejrzy z bliska, zaczyna się rozumieć beztradycyjność Litwy, która, starając się stworzyć co raz to coś nowego, w tym zapędzie nie potrafi stworzyć żadnych tradycyjnych, trwałych wartości. Litwa dzisiejsza — to kraj, którego tradycja staje się zmienność.

UDERZA NOWIZNA

Wszędzie uderza nowizna. Wszystko jest nowe. Nowe gmachy, nowe pomniki, nowe ubrania, nowe auta. Rzadko gdzie w Europie spotyka się tyle nowych samochodów (stare maszyny dośkonnie można policzyć na palcach — a i te napewno pochodzą z prowincji) i tylu porządnie, a nawet z pewną elegancją (często zbyt przesadną) ubra-

co w Kownie. Wszystkie pamiątki historyczne tego miasta są albo pochodzenia polskiego, albo zgoła nie ustalonego. Któryś dziennikarz polski, pisząc o polskich pamiątkach w Kownie, wspominał o jakiejś „Sierakauskas gatve“ wśród nazw ulic Kowna. Nie prawda. Żadnej takiej ulicy w Kownie nie ma, a i los nazw tych ulic, które zostały ochrzczone nazwiskami Polaków, posiadających jakikolwiek związek z przeszłością Litwy (oczywiście w specjalnym, litewskim rozumieniu tego związku), nie jest jeszcze całkowicie pewny.

Są ponoć ruiny zamku, który ostatnia zaczęto nazywać „zamkiem Kiejstutą“. Ale ten „zamek Kiejstuta“ nazywano także „zamkiem królowej Bony“. Najprawdopodobniej zaś nie jest to ani zamek Kiejstuta, ani Bony — a po prostu jakieś krzyżackie ruiny, do których teraz przynajmniej Litwini, dostownie chorzy na głód pamiątek.

Można powiedzieć, że dla Litwina sprawa pamiątek przedstawia się tragicznie i... denerwująco. Na każdym kroku bowiem spotyka się on ze śladami współżycia z Polską, ze śladami wpływu polskiej kultury i polskiego ducha — z tą „polonizacją“, przed którą broni się z całych sił, z iście żmudzkim uporem. Na każdym kroku widzi jakiś krzyż z

Sytuację gospodarczą Polski w miesiącach letnich w następujący sposób charakteryzuje Bank Gospodarstwa Krajowego.

PRODUKCJA PRZEMYSŁOWA

W dziedzinie produkcji przemysłowej Polska należy nadal do tych krajów, których wskaźniki wytwórczości utrzymują się na poziomie wyższym niż przed rokiem. Ogłoszony przez Instytut Badań Konjunktur Gospodarczych i Cen nowy, obliczony według wartości produkcji wskaźnik ogólny, wynosi dla Polski za pierwsze półrocze 1938 r. 119,1 wobec 111,0 za 1937 r. (podstawa 1928 = 100).

GÓRNIC-TWO, HUTNIC-TWO I WŁÓKIENNIC-TWO

W górnictwie zwiększyło się wydobycie węgla ze względu na zwyżkę zbytu krajowego i eksportu. Spadek wydobycia ropy naftowej został w roku bież. zahamowany i w ostatnich miesiącach produkcja surowca ropnego była nieco wyższa, niż przed rokiem.

W oparciu o silny ruch inwestycyjny w przemyśle i w zakresie robót publicznych, korzystnie przedstawiało się zatrudnienie w hutnictwie i w przemyśle metalowo - maszynowym, które stale rozszerzają swoje zakłady wy-

twórcze. Tylko niektóre działy przemysłu metalowego, pracujące na potrzeby budownictwa, wykazują spadek zamówień ze strony słabszego w bieżącym sezonie budownictwa mieszkaniowego. Wysoki stan uruchomienia utrzymany w przemyśle chemicznym. W lipcu wzrósł zwłaszcza zbył artykułów chemicznych, zużywanych przez włókiennictwo, które po okresie międzysezonowym przystąpiło do pracy na sezon zimowy.

W sprzedaży wyrobów włókienniczych zaznaczyła się w lipcu poprawa.

PRZEMYSŁ DRZEWNY I MINERALNY

Przemysł drzewny był dostatecznie zatrudniony, mimo, że zapotrzebowanie drzewa budowlanego

Znakom ty filolog polski S. p. prof. St. Szober zmarł w Warszawie

Dnia 29 sierpnia zmarł w Warszawie profesor uniwersytetu Stanisław Szober, członek Polskiej Akademii Umiejętności, T-wa Naukowego Warszawskiego i licznych innych towarzystw naukowych i dydaktycznych. Był żołnierz - ochotnik 201 pułku artylerii polowej.

Ś. p. profesor Szober urodził się dnia 6 listopada 1879 r. w Warszawie, tamże ukończył szkołę w r. 1898, potem uniwersytet w r. 1903. Od r. 1905 poświęca się z oddaniem pracy nauczycielskiej w gimnazjum im. Staszica, w seminarium im. Konarskiego i licznych innych zakładach warszawskich. W r. 1909 w Moskwie, gdzie wykładał wówczas prof. Porzeziński zdaje egzamin magisterski, odpowiadając naszej habilitacji. W r. 1915 zostaje profesorem wkręszonogo Uniwersytetu Warszawskiego, gdzie wykłada język polski do r. 1929, od tego zaś roku obejmuje katedrę językoznawstwa indoeuropejskiego.

Nauka polska i Uniwersytet straciły w zmarłym znakomitego uczonego o rozległych horyzontach i wielostronnych zainteresowaniach, nigdy nie ustającego w pracy, całe zaś społeczeństwo polskie człowieka o wyjątkowej szlachetności uczuć, niezwyklej wyrozumiałości dobroci, całym sercem oddanego sprawom kultury polskiej.

Z wybitniejszych prac zmarłego uczonego wymienić należy: Kwestionariusz do dialektologii polskiej, 1902, Piśmiennictwo Polska, jej historia, uzasadnienie i prawda, 1917, Gramatyka polska w ćwiczeniach, 1918, Zjawiska stylu w stosunku do innych zjawisk językowych i stanowiska stylistyki wobec językoznawstwa, Zarys językoznawstwa ogólnego, 1924, Zasady nauki języka polskiego, Wyd. 3, 1930, Gramatyka języka polskiego, Wyd. 3, 1931 i inne.

Nabożeństwo żałobne za duszę ś. p. prof. St. Szobera odbędzie się w czwartek dn. 1 września o godz. 10-ej w górnym kościele Św. Krzyża, skąd nastąpi wyprowadzenie zwłok na cmentarz.

10 WRZEŚNIA

OTWARCIE WYSTAWY SZPITALNICTWA

Komitet Wystawy Szpitalnictwa czyni ostatnie przygotowania do otwarcia Wystawy, które odbędzie się dnia 10 września o godz. 12-ej w pol. w części wspaniałego gmachu Szpitala Wojskowego, róg ul. 6-go Sierpnia i Al. Niepodległości. Sale tego imponującego gmachu zostały przez władze wojskowe specjalnie przygotowane i wykończone na pomieszczenie ogromnej Wystawy, pierwszej w dziejach polskiego szpitalnictwa. Szereg firm przemysłowych muszą niestety z braku miej-

scia zrezygnować z udziału w Wystawie. Ekspozycje wystawowe będą ułożone metodycznie w sposób porządkowy, a szeregi nieznanych przyrządów i ciekawych aparatów w ruchu będzie atrakcją nie tylko dla fachowców, lecz dla szerokiego mas publicznego.

Liczne wycieczki z całego kraju za powiadziały swoje przybycie na Wystawę. Przewidziane jest również uruchomienie specjalnych pociągów wycieczkowych w porozumieniu z Ligą Popierania Turystyki.

Położenie gospodarcze Polski

Pod znakiem zwiększonej produkcji przemysłowej upłynęły miesiące letnie Ocena sytuacji według B. G. K.

Sytuację gospodarczą Polski w miesiącach letnich w następujący sposób charakteryzuje Bank Gospodarstwa Krajowego.

PRODUKCJA PRZEMYSŁOWA

W dziedzinie produkcji przemysłowej Polska należy nadal do tych krajów, których wskaźniki wytwórczości utrzymują się na poziomie wyższym niż przed rokiem. Ogłoszony przez Instytut Badań Konjunktur Gospodarczych i Cen nowy, obliczony według wartości produkcji wskaźnik ogólny, wynosi dla Polski za pierwsze półrocze 1938 r. 119,1 wobec 111,0 za 1937 r. (podstawa 1928 = 100).

GÓRNIC-TWO, HUTNIC-TWO I WŁÓKIENNIC-TWO

W górnictwie zwiększyło się wydobycie węgla ze względu na zwyżkę zbytu krajowego i eksportu. Spadek wydobycia ropy naftowej został w roku bież. zahamowany i w ostatnich miesiącach produkcja surowca ropnego była nieco wyższa, niż przed rokiem.

W oparciu o silny ruch inwestycyjny w przemyśle i w zakresie robót publicznych, korzystnie przedstawiało się zatrudnienie w hutnictwie i w przemyśle metalowo - maszynowym, które stale rozszerzają swoje zakłady wy-

twórcze. Tylko niektóre działy przemysłu metalowego, pracujące na potrzeby budownictwa, wykazują spadek zamówień ze strony słabszego w bieżącym sezonie budownictwa mieszkaniowego. Wysoki stan uruchomienia utrzymany w przemyśle chemicznym. W lipcu wzrósł zwłaszcza zbył artykułów chemicznych, zużywanych przez włókiennictwo, które po okresie międzysezonowym przystąpiło do pracy na sezon zimowy.

W sprzedaży wyrobów włókienniczych zaznaczyła się w lipcu poprawa.

PRZEMYSŁ DRZEWNY I MINERALNY

Przemysł drzewny był dostatecznie zatrudniony, mimo, że zapotrzebowanie drzewa budowlanego

w kraju jest w tym roku mniejsze. Eksport drzewa natomiast poprawił się wydatnie.

W przemyśle mineralnym najkorzystniej przedstawiało się położenie przemysłu cementowego, nieco słabiej zaś kształtował się zbył cegły dla celów budowlanych.

W warunkach bardzo korzystnych pracowały fabryki papiernicze, które wykazują stały wzrost produkcji.

OBROTY HANDLOWE

Obroty handlowe na rynku wewnętrznym w związku z okresem wakacyjnym i pracami zniwymi na wsi nieco osłabły, jak zwykle w letnich miesiącach, utrzymując się jednak na zeszłorocznym poziomie.

W handlu zagranicznym nastąpił w lipcu wzrost obrotów, przy silnym wykorzystaniu portów wybrzeża polskiego.

RYNEK PIENIĘŻNY

Położenie na rynku pieniężnym ze względu na znaczną płynność banków i przemysłu, cechowały nastroje spokojne, przy nieco słabszych, jak zwykle w miesiącach letnich, obrotach bankowych.

Na rynku lokacyjnym wystąpiła poważna zwyżka kursów papierów dywidendowych, świadcząca o korzystnej ocenie położenia przemysłu.

ZAPOTRZEBOWANIE KREDYTU OBROTOWEGO

Zapotrzebowanie kredytu obrotowego ze strony przemysłu, było w letnich miesiącach słabsze. Pozukiwany był natomiast kredyt średnio-terminowy na inwestycje, remonty budynków i na cele obrotowe.

Większe potrzeby pieniężne zgłaszało również rolnictwo w związku ze zniwami. Zbiory zbóż odbyły się w pomyślnych naogół warunkach atmosferycznych i przed stawiają się korzystniej, niż w poprzednim roku. Ceny ziemiopłodów po ukazaniu się nowych zbóż na rynku, doznały silniejszej niż ki, co skłoniło rząd do zorganizowania szerszej akcji interwencyjnej, mającej na celu zahamowanie spadku cen. W dziedzinie produkcji hodowlanej natomiast zarówno ceny, jak i rozmiar zbytu, nie wykazują zmian.

Trojaczki

POZNAN, 30. 8. Żona rolnika Ku-biaka w Mosinie pow. śremskiego, po-wiła w tych dniach trojczki: dwóch chłopców i jedną dziewczynkę. Matka i dzieci czują się dobrze.

Ofiary

Zamiast kwiatów na grób ś. p. Tadeusza Horodeńskiego złożono na bezrobotnych narodowych: M. i Z. Judycy z Rzerzuśny — 20 zł.
Teodora Wronkowa — 10 zł.
Inż. A. Sprusiński — 20 zł.

Zakończenie rozmów polsko-litewskich w sprawach komunikacji kolejowej

W Kownie zostały zakończone rozmowy polsko - litewskie w sprawach komunikacji kolejowej. Ustalono ceny biletów kolejowych następująco: 3 klasa z Kowna do Wilna — 6.50 litów, 2 klasa — 9.70 lit., z Kowna do Warszawy 3 klasa — 25.90 litów, a 2

klasa 38.90 lit.

Wycieczki grupowe, nie mniejsze niż 15 osób, będą mogły korzystać z ulgi taryfowej, wynoszącej 33 i jedna trzecia proc. W rozrachunkach kolejowych ustalono przytym 1 zł. na 1.13 litów. Lit. na 0.90 złotego.

Oczyszczenie pasa granicznego Akcja władz bezpieczeństwa na Śląsku

Społeczeństwo polskie na Śląsku z zadowoleniem powitało prowadzoną obecnie energiczną akcją władz bezpieczeństwa, które na mocy ustawy o pasie granicznym wysiedlają poza obręb Śląska niepożądane elementy, a w szczególności nie mających okre-

ślonego źródła dochodów żydów, zajmujących się rozmaitymi ciemnymi sprawami, jak np. paserstwem, nielegalnym handlem dewizami, przemytem i t. d.

Żydzi ci są odsyłani przeważnie do miejsc urodzenia.

Bezpośrednie zakupy artykułów rolnych dla wojska

już od 1 września r. b.

Z dniem 1 września r. b. rozpoczyna się okres bezpośrednich zakupów artykułów rolnych dla wojska.

Szefostwa intendencji D. O. K. zakupywać będą ilości większe, w ładunkach wagonowych lub dużej transportach wozowych.

Oddziały gospodarcze, a więc pułki, bataliony, dywizjony i t. p. kupować będą w swych garnizonach mniejsze ilości zbóż, siano, słomę, ziemniaki, warzywa, nabiał, owoce, groch, fasolę, kaszę i t. p.

W każdym miesiącu garnizonowym przy wjazdach umieszczane są tablice z adresem i godzinami

w których wojskowe magazyny przyjmują produkty rolne wprost od rolników. Dni kupna dostosowane są do miejscowych dni jarmarcznych, czy targowych.

Wojsko płaci ceny według notowań giełdowych, odliczając drobne koszty handlowe. Rolnicy, którzy chcą dostarczać wojsku większe partie produktów rolnych, winni umówić się z najbliższym garnizonem, co do warunków sprzedaży, terminów dostawy itp. Idzie tu bowiem o dostosowanie podaży do miejscowego zapotrzebowania.

Wymagania, jakie wojsko stawia przy dostawach artykułów

rolnych, są wysokie — zboże musi pochodzić z ostatniego sprzętu, musi być dojrzałe, zdrowe, czyste, suche itp. Dopuszczalny procent zanieczyszczenia dla żyta może wynosić maksimum 3 proc. dla owsa 3.5 proc. Wilgotność zboża nie może być wyższa od 16 — do 18 proc.

Tak więc wielu rolników unikając pośrednictwa, dość często jeszcze dzisiaj niestety żydowskiego, będzie mogło sprzedawać swe produkty bezpośrednio do wojska, które płacić będzie ceny wysokie, naturalnie za towar pierwszej jakości.